

IGANDEETAN IRTETZEN DA

BIZKAIKO ETA GUIPUZKOAKO EUSKERAZ EGUINA

DOMEKETAN URTETEN DAU

1902-ko Azaroaren
16ªEuskalerrrian, iru peseta urtean.—Erdalerrrian, sei peseta urtean.
Guei Bakocha, Chakur chiki bat.1902-ko Zemendia-ren
16ª

IBAIZABAL-en Echea: Bilbon—Dendari Kalean (Calle de la Tendería) 19—Jaun José Astuy-renean.
Eskutitz edo karta guztiak zuzendu beitez artezkariaren echera: Tivoli, letra B, 2.º derecha.

GORROTOA ¿NUN DA?

KATIGUTUAK ¿NORTZUK DIRA?

Asikera on bat euki dabeen erdal-dunak eztabe erakusten ezer gure kontra egunoroko bizi ta artu-emo-nean, baiña garaia edo *okasiñoa* el-tzen danean, zerbait aztertu ezke-ro gueien gueienai eztena aguertzen jakee.

Sabino Arana jaunaren auzia ikusi danean, salatari edo *fiscal*-ak esaniko berbaldian eta buruzaguiak edo *pre-sidenteak* azkenean eguiniñoan, ichi alde batera auzi orretan jakin bear zana ta sartu zirean euskaldunak eta erdaldunak aspaldion darabilgun au-zian; eta, jakina, maketoen alde eguin eben garratz.

Eurok ziñoen katigu daukaguzala emen erdaldunak, bada ona emengo gauzak ikasten etorri zan belarrimotz batek ikusi ebala ibaian, lanteguietan eta meatokietan, zama edo kargueaz ebizanak, asto-lanetan ebizanak, mo-tzak zireala, eta buru eguiten ebe-nak, aguintzen egozanak euskaldu-nak zireala.

Ori ezta katigu egotea; ori da eu-ren errialdean zer jan ez eukitea ta ona oguia irabasten etortea ta zama bat lepoan eroateko baiño gauza ez izatea. Ganera, bideak zabal zabalik daukeez, atzera joan gura izan ezke-ro; ta ondiño gueiago, euskaldun askok emongo gueunke diru apurren bat (asko euki ezarren) orreei joake-rea ordaintzeko euren errialdera edo beste edozein lekutara, gueiago emen ez aguertzeko baldintasunaz. ¿Zelan-go katigutasuna da guero berau? ¿Salatari orrek katigututzat daukaza-nok gueure ondotik eta ainbat urru-nen bialdu al baguenduz, Bizkaiko kanpantorre guztiak illebetea zara-taka pozaren pozaz erabiliko guen-dukez eta!

Gueu gara katigu gagozanak, bes-telan ikusi: gueuretzako bear dogu-zan legueak eguiteko eskubiderik ez-taukagu, kendu eguin deuskue beti euki dogun eskubide ori, eta Madril-tik jatorkuz legueak eta oneen azpian gagoz gura-nai-gurez, eta ori, gueure betiko errialdean bizi gareala; gueu-ri jagokun eta gueure gurasoen beso laztanetan ikasi guenduen euskera maiteagaz bagoaz inora, chakurren berbetea daukagula entzun bear izan-go dogu; ezteusku balio ez burdinbi-

deetan, ez telegrafoetan, ez ofiziñetan, ez tribunalen aurrean; eskoletan da-na erderaz irakastenda, kontuan euki barik zein berbeta daukeen ikaslak, eta ori Madrilgoak alanche aguintu dabeelako; euskaldun uts batek itan-du daiola zerbait erdaldun bati ta chakurkeriren bat erantzuten ezpa-deutso, ezta izango gogorik eztauka-lako, bildur dalako baiño; bera goi-tik dagoala ikusi bada laster dauko ganean euskaldun orrek iraiña, bi-raua ta bultzakadea. ¿Gueure buruen jaube gara? Ezta urrik emon be. Be-raz, katigu gagoz.

Esan euskuen jaun orreek guero, guk euskaldunok gorroto aundia gueuntzela eurai; emen esan dala er-daldun bat ito aguiñian ikusi ezke-ro, ez laguntasunik emoteko, bertan ito-ten isteko. Ausse beti ateraten dabe; entzun dot ori erdaldunakaz berba eguin dodan aldi gueienetan.

Jakin eguin bear da esakera orren sustarra. Etorri zan Bilbora baserri-ko agurecho bat, biotza estuturik, gaisoteguiak eukan seme bat ikus-tera; ezaban Bilbon inor ezautzen, eta etzan sekulan izan emen. Guiza-joak ezekian ba emengo barririk eta chinel edo aguazill bati eskatu eutsan esan eiola mesedez nun zan gaisso-tegui; itaunea euskeraz eguin eut-san, erderaz ezekialako eta uste iza-nik euskeraz berba eguitea etzala gauza debekatua. Chinela, beste asko leguez, belarrimotza zan, eta entzun orduko agurechoak esan eutsana, chakurrenak erantzun eutsazan; er-deraz jakin ezarren aditu eban guichi gora bera baserritarrak zer ziñoan, eta issill issillik erdi negarrez egoan entzuten. Onetan igaro zan andik eus-kaldun zaldun bat, eta zerbait igarri-rik joan zan agureagana ta itandu eutzan zer jazoten jakon; jakin eba-nean sutu zan Bizkaian bertan orre-tara bertakoseme bat erabilitea emen oguia jaten eban erbesteko batek, euki ebazan berbaren batzuk chinel santarragaz eta berak eroan eban agurea gaisoteguiara. Zaldun arek edo bere adiskideen batek berealasse arguiratu eban guertaera au Bilboko albistari baten, eta esaten eban, chinel orrek eta bere antzeko beste batzuk euskaldunakaz eguiten ebena eguin-go baguendu guztiok, erdaldun bat itoten ikusi ezke-ro ta laguntasun dea-darrez, erantzun bear gueuskiola:

—adiskidea, echoat erderarik adi-tuten.

¿Ausse da guztia! Eta ainbeste go-rroto daukagun ala ez jakiteko, itan-du beioe jaun orreek euren errial-deetatik etorri ta Bilbon beartsu aur-kitzen direanai, ia zeinbat euskaldun eta zeinbat motz eltzen jaken euren echeetara goiputzerako ta arimarako limosnea emotera; konta daiezala San Bizente Paul-en batzarretan dagozan euskaldunak eta motzak, baita Batzar orreen laguntasuna artzen dabeenen artean zeinbat direan euskaldunak eta zeinbat motzak. Emolleen artean gueienak emengoak, artzailleen ar-tean ia danak kanpotarrak. ¿Gorro-toa da ori?

Ipiñi euskuen buztarri aztuna issi-llik eroan gura eztogulako; gueure legue ta gueure izkuntza ta gueure ekandu ta gueure izakerea maite do-gulako; ¡motzak izan gura eztogu-lako, gorrotoa daukagula biotzean!

Akerrak bereak ditu adarrak, eta belarrimotzak bereak amarruak. Ez-tira gomutaten eurenakaz edo issillik daukeez beintzat. Len aitatu dogun esakunea baiño askozaz gaistoagoa jaurti eban bein (orain ogeuen bat urte) Madrilgo albistaririk andiene-tariko batek, bada esan eban, Espa-ñian gauza onik eguitea gura bazan, Euskalerriko guizakume guztiai, chi-ki ta andi, burua ebagui bear dakioe-la. Astakeri au etzan asko zabaldu euskaldunen artean, eta jakin ebe-nak be oraingo aztuta edo beintzat aztuta leguez daukee, eztakit one-guiak ala leloeguiak direalako; bada orrelango iraiñ eta gogo gaiztoak, kristiñauak garean leguez parkatu bear doguz, bai, baiña ez sekulan aztu. Gauza bat da parkatutea ta beste bat aztutea.

Ganera; ¿bekokipean beguirik dau-kanik etedago ondiño igarri eztabe-nik zein dan belarrimotz gueiennen gogoa gure gauzentzako? Neguko goizetan kristalak daukeen lauzaa zapi bategaz kentzen dan baizen erraz kendu al baleie euskaldunen izakerea, kendu al balekigie gueure legue-zarren gomutea ta gueure ber-betea ain erraz, ¿uste dau inok orain-go Euskalerririk munduan egoanik? Uste dabenak ori, edo da euskaldu-nen artean beti bizi izan dalako, edo da ikuste oso laburra daukalako.

Aspaldichu onetan bagoaz euskal-

dunak beguiak zabalduaz, eta gau-zak eura direan leguez ezautuaz.

BLOA.

KANTONA LANARI

(Himno al trabajo)

Oñatiko euskal-festetan 1.000 errial irabazi zuben
soñuak duben itz-neurtua.

Zorionikan ederrena da
guizonarentzako lana,
gozotasun ta argui bideak
ekartzen ditu argana;
birtute ona, amodioa,
pozkidarikan onena,
atseguin eta alaitasuna
berdiñtzekorik ezdana,
anaitasun ta maitetasuna
asnaz gozoa daukana,
pare gabeko pake dantsua
itz batez, ontasun dana.

Lurretikan saiatzen
da nekazaria
issuririk gogotik
bere izerdia;
egur lana batzubek
arri ta burnia,
bestiak berri buruz
biltzen du ognia.

Arrantzaleak berri
echiak utzirik
dijoaz itsasora
pozkidaz beterik
naiz lur ta naiz itsaso
bat eta bestetik,
guziak bizi dira
nor bere lanetik.

Lagun maiteak aurrera beti
eguintza onak azaltzen,
dinbi ta *damba* burni soñuak
non naitik entzun ditezen;
lanaren pozak du languillen
bularra oso zabaltzen,
borondatezko eguintzak dute
guizona oso onratzen,
kopet-arguiak azken mallara
pozkidaz baita goratzen;
aupa mutillak, ekin lanari
umorez dala kantatzen;
¡O zu, lan ona, zeradenian
pakearekin elkartzen
mundu ontako zorion denak
gugan dituzu ekartzen!

Guretzat eguiña da
bear ta nekia,
ekarriaz berekin
izerdi koipia;
lanaren gar tartetik
irten bedi kia,
bizi dedien beti
Lana ta Pakia.

Donostian JOSÉ ARTOLA-K

SABINO ARANA-REN AUZIA

Ospe andia eguin dau auzi onek,
eta beraz, jakitun eguiten doguz gu-
re irakurle guztiak arazo onetan;
orrez ganera aste bete gueroago ga-
toz-beregan berba eguitera, bariku-
zapatuan izan zalako auzia, ta egun
orretan beti eguinda eukiten dogu
albistarichoa.

Zio edo *motivo* onekaitik, orain
guk urtetea zertzelada guztiakaz zer
jazo zan esatera, uskeri bat izango
litzake; batek baiño gueiagok esango
leuskigu: «Guizonak, jakinaren jaki-
ñez erdi aztuta jaukaguzak kontu
orreek.»

Beraz, bakarrik esango dogu, asko
poztu gaituala auziaren güenak, au
da, Arana jaunaren azkaereak eta
zorionak opa deusaguz berari. Era
berean Irujo leueguizonari, salatari
edo *fiscal*-ari erantzuteko eguin eban
berbaldi sutsu ta oder ta egokiagai-
tik; baita juraduai be, guztiok uste
guenduen leguez, zuzentasunaren al-
de erabagui ebelako.

P. M. ri

Larunbatero jakina daukat,
¡Aja, ja! farrez lertutzen
Arkitzen nazu zure ijito
kontuak irakurritzen:
Inoiz egon naiz nere artian
Esanaz: ¿Nolatan sartzen
Ditu astero kontuho aiek?
Jaunak oso naiz arritzen.

P. M. jauna izkiratutzen
Azi zanetik gaur arte,
Gure *achnak*, badu echan
Berak makinabat kalte;
Ala esaten dit: Argui erretzen
egonbe oiera zaite...
Orain ez dakit arguia duben
Ni banan gueiago maite...

«Bazkaltzen eta irakurritzen»
Gauz onik ezin espero,
Aitortuko det neri maian
Zer guerta zitaiten guero;
Irakurritzen ari nitzala;
En Mardill no ai salero...
Kuchare gatza, nere abora
Juan zan nai bezin aguro.

Nere eriuñan, nere *Mardillo*
Salero edo gatzontzi...
Mai gañetikan bota nituben
Lurrera iru-lau ontzi;

Lapikua ere an erori zan,
Ezkerrak etzala autzi;
Jakín nai nuke, nere *achnak*
Jardunai naiz zion utzi,

Orain azkenik: (autziak autzi)
Zuri nua esatera,
Kontu lanikan ez utzitzeko,
Bizi dedilla Euskera;
Bada naiago det irakurri
Euskeraz dagon papera...
Naiz autzi inoiz kazuela bat,
kikara edo platera.

RAMÓN GUELBENZU

Donostian

EUSKALDUN ERDALZALEA

Adar jotzaillea

I

—Aizazu Erroke: Anton Drogas
orrechek arrazoa baduela uste det
ba nik.

—Nik ere ala uste det. ¿Badakizu
zergatik ala uste dedan? Batzuek dio-
te guizonaren antzik aundiena duen
animalia Anton Drogas dala, eta nik
barritz diot, animalia antzik aundien
duen guizona dala Anton Dro-
gas, eta guizona izatera ezkerro, arra-
zoia berekin du; orregatik uste det
arrazoia baduela.

—Eztet ori esan nai, Erroke.

—¿Zer esan nai dezu ba, Praisko?

—Anton Drogas guizon ichuraz-
koa dala.

—Ichua baldin bada, naiz erazkoa
izan naiz ez, erruki det.

—Eztet esan ichu-erazkoa, baizik
ichurazkoa.

—¡Al-bai. Ezta ichura gabeko gui-
zonik eta ez emakumerik.

—Guizonezkoezaz issiltzen najiz,
baino gemakumeak? Irutik biterdi bai
guchienaz.

—Naiko nuke bat ezagutu.

—Orra or, Malen Katre.

—¿Zure andregai?

—Izandua.

—¿Orain ez alda?

—Ez, orain ezta: ez eta izango ere
santa sekulan,

—¿Emakume ori dala diozu ichura
gabea?

—Orisse berbera, bat beinpein.

—¿Etziñon ba lengo egun batean
zedorrek kalean, aoa betean, deadar
eguiñ: *ichura de mala mujer*.

—¿Eta zer degu orrekin?

—Ark ere baduela bere ichura,
etzala emakume ichura (on edo char)
gaberik; eta guchiago zuk diozunez,
guizonik; eta beragatik Drogasek ere
izango du bere ichura, ona edo cha-
rra, batez ere izenaren jabe bada.

—Ez nazu ulertzen.

—Baliteke; nerau ere kerten-sama-
rra naiz, zu ainbatekoa ezpanaiz ere.
Eztet esaten zuri eder eguiteagatik,
baizik eguia dalako, zu gauza guzie-
tan zerala ni baino gueiago.

—Guizona... eztakit... *errezelotan*
ipintzen nazu...

—¿Zer errezele?

—Adarra jotzen ote didazun....
guero... ni ta Drogaz... asten bague-
ra... asi, ¡um!

—Drogasek jotzen dizue zuri ta
beste azkori... adarra

—Drogasek eguiten duena da
eguiak esan.

—Eta... adarra jo.

—Drogas bezelakoak guchi dira.

—Guchiago balira obe.

—Drogasek dio aguintari charrak
dauzkagula.

—Guk merezi bezelakoak; guerok
aukeratuak.

—¿Guerok aukeratuak?

—Bai, beinpein botoak orretara ko
izan oi dira ta...

—¿Zertako?

—Aguintariak aukeratzeko.

—Ba... ark dio guziok berdin bear
guendukeala; *bibala iguala*; orra bi
itz, biak berdinak, seina izkirakoak.
Eta ala guziok berdin bear guendu-
keala, eta ez batzuek aberats eta bes-
teak beartsu edo *pobre*.

—¿Eskuko beartzak berdinak dituzu?

—Ez ba... baino...

—¿Eztituzu ikusten guizonen ar-
tean chikiak eta aundiak, zarrak eta
gazteak, lodiak eta argalak?

—¡Bai aleguia, batzuek ziztrinak
eta besteak prestuak ere!

—¿Bi gauza, oso berdinak, ikusi di-
tuzu?

—Asko-asko ere ez, baino ala ere
bi aizpacho, bizkiak, Katalin eta Jose-
pacho ondo berdinak ezagutzen ditut
ba.

—¿Eta zein dan Josepacho ta zein
Katalin ezagutzen dituzu?

—Sudurretan dute alako desber-
dintasun edo *dipentsi* puskacho bat.

—Beraz eztira oso berdinak.

—Ori ala da; baino Jaungoikoak
eguin ezagatik ere...

—Bai, bai; Drogas etorriko da
Jaungoikoari erakustera.

—Ez; baino ark dio, ondasunetan
danok berdin bear guendukeala.

—Praille sartzen baguera...

—¡Um! Eztet uste Drogas sartuko
danik.

—¿Zergatik ez ote?

—¿Nik dakit ba? Nik eztakit zer
esan nai duen, baino prailleak bana-
kikoak (1) eta otrogradoak (2) omen
dira.

—Drogasek, inork eguitekotan, ipi-
ni lezake ba bardintasuna ondasune-
tan, nai balu.

—¿Nai balu diozu? Nai luke ba
inork baino gueiago.

—Asi bedi ba bera aurretik *Ejem-
plo* ematen.

—Orretan da ba bera mutilla. ¿Or
eztabill ba erriz erri?

—Bai izketan.

—Bai: itz urtsuak (3) botatzen ere.

—Ordea, eguitade edo *obrak* bota
bear.

—¿Nola guero?

—Ara nola. ¿Zeinbat eche ditu
Drogasek?

(1) Fanatikoak.
(2) Retrogradoak.
(3) Diskursbak.

—Amabi, berak dionez.

—(Baliteke ark eta beste batek).
¿Eta zuk?

—¿Nik? Oraindik bat izateko, bat
palla.

—Zoazte ba eskribau batengana;
eman deiskitzula zuri ze eche *escri-
tura*-pean, eta izango dituzue seina,
bibala ta *igualá* bezela, biok berdin,
eta guero zuen *ejemplo*-arekin bes-
teak ere eguin dezatela ala.

—Banoa bertatik esatera, agur...
agur...

—Zoaz ondo.

II

—Ola Praisko; ¿zer dio Drogasek?

—Ondo derizkie zure esanari; arra-
zoia dezula dio, baino *ejemplo*-ak goi-
tik beera etorri bear duela, aberatsa-
kandik asita; bestela, bera asiko balitz,
lotsagabetzat artuko omen lukete, eta
ala pozik asiko omen litzake baino....

—Baino... baino... adarra. Abera-
tsak asi artean badago, badagoke
puzkacho batean. ¿Eta non dabill
bera?

—Atzo zan Parol-koan, gaur Miri-
ñean, bigar dator gurera, etzi Mo-
rroillonera, eta... orrela dabill.

—Orrela dabill... adarra jotzen.
Ark aín aberatsa dalarik, ardit baten
gauzarik ematen eztizue, eta zuek,
pobreak zeratela, aldezuen guzia
ematen diozue. ¿Zer da au? Adarra
jotzea; ¿eta oraindik ere lo zaudete
ainbeste adar-ots adituta?

—Naiago nuke orregatik aren itz-
ursuak adituko baziñuz.

—¿Ze itz-urtsu ta *diskurtsu*?

—Ark botatzen dituanak.

—¿Euskeraz ala erderaz?

—Erderaz, erderaz; eta ederki ala
ere: *la luistración del sielo dies y
nuebe; bibala ilberta; abajo la cria-
ción* (1), *abajo la hidropesia* (2), *abajo
dos* (3) *curas*.

—¿Eta zer esan nai dute itz oiek?

—Danak berdin bear degula esan
nai omen dute; ala dio Drogasek; guk
eztakigu.

—¿Eta jakin ez ta chalo jotzen dio-
zute?

—Besteak jotzen dutenean...

—Orisse eguiten zuten aldi bateko
Erlateguiko atsoak ere; besteak ba-
rre eguiten zutenean, barre eguin
eta guero galdetu: ¿zeri barre eguin
dizute? Baino esan zazu ¿Drogas er-
dalduna da?

—Ez; Euskalerriko semea, baino
erdalzalechoa.

—Ba, ba; ori ezta ez euskalduna
ta ez erdalduna, ez erdalzalea.

—¿Zer ote degu ba?

—¿Nai dezu jakin?

—Bai, bai; jakitea on zaigu; adiski-
dea degu beinpein ta...

—Aditu ba ondo. Ara; ori da
Aaaaadaaarjootzaillea.

P. M.

(1) Reacción.
(2) Hiporesia.
(3) Los.

Burni bideak eguitera etorri ziran Franzesari jarritako bersoak

1.^a

Dozena bat bersotan
nai nuke esplikatu
zenbat estranjero dan
Españian sartu;
lanbide au oraindik
guchi det usatu
uts-eguiteak arren
argatik barkatu.

2.^a

Frances asko ill dala
diote Austrian,
beraz ez da onezkero
Franzesik Franzian;
danak emen ditugu
oraingo aldian
burnizko bide traste
oien aitzakian.

3.^a

Franzes da Italiano
kasta oiek naasi,
onera etorri eta
dabiltza nagusi
pegoiari ederki
lana eguin arazi
berak pikoarekin
beñere ez asi.

4.^a

Dala listero edo
dala sobrestante
enpleo eroso bana
gueienak badute:
jornalik aundienak
franzesak dauzkate
nunbait Español danok
tontotzak gauzkate.

5.^a

Lenago etortzen ziran
ofizialeak
ziran chorrochale ta
pertz konpontzalleak
Titiri mundi eta
santu saltzalleak
guizonik formalenak
chikiratzalleak.

6.^a

Orain etorri dira
klase danetatik
bai guizonezko eta
emakumetatik
ezin bialdurikan
oriek emendik
ibilli bear degula
deizkiot oraindik.

7.^a

Badira oien artean
guizon onrraduak
batzuek aberatsak
besteak bajuak
baita beste batzuek
erale majuak
garestitu digute
beñepein arduak.

8.^a

Aspaldian ezin det
kendu nik buruti
urrengo francesada
ez degula urruti
oiek ateratzea
gure Erreñuti
kosta bear zaigula
uste det larruti.

9.^a

Ezagunak dirade
guziak trajean
lebita ta erlojua
beti gorputzean
pantaloi lasaiak ta
bizarra okotzean
beñere etzaie falta
pipa bat ortzean

10.^a

Oien lenguajea
ona da berenat

munduan dan charrena
nere ustez gurotzat,
ikasiko ez degula
sekulan deritzat
itzik ere entenditzen
ez diot nik beintzat.

11.^a

Inori ere predarik
ez diot nai artu
argatik aurrerago
ez nuke nai sartu
baña aldaneraño
garbi esplikatu
egui ez du bear
inork ere ukatu.

12.^a

Azkeneko bersora
orra allegatu
esan baño gueiago
ez det nai luzatu
norbaiti ez bazaio
berso oiek gustatu
franzesa ez bada beintzat
bear dit barkatu

† JOSÉ M.ª ELEIZEGUI

GURE ESKUTITZAK

Mejiko-tik

IBAIZABAL-en artezkari jauna.

Asieratik eskerrik asko nik bialdu-
riko neurritz edo bertsoak arguitara
IBAIZABAL-en emon zenduzalako.

Eta guero, zerbait esan nai neuke
edozer gauzaren ganean; baiña zzer
zer esan neike nik, edo zeren gane-
an berba eguin? Badaukat gauza bat,
eta zeinek arriturik ichi nabien, eta
da, zure albistariak, IBAIZABAL-ek,
oraindik eztabela emon arguitara
Markiña-ko idazti bakar bat. Beste
Bizkaiko ta Guipuzkoako errietatik
lantzean zerbait arguitara emoten
dabe; baiña Markiñan zzer jazoten
da? Aztu eguien aljakee anga andra
ta guizonai gure berbeta samur eta
ederra? Ezeben esaten lenago, nire
sorterriko euskaregaitik, Euskale-
rriko berbetarik onena zala?

Ni-umechea nintzanean gure Ira-
kasle edo eskola-maisuak ezeuskun
isten euskera eguiten, eta orretarako
emoten euskun *anillua*, baiña larun-
batean nai eta bizkarra egurraz ausi,
aste guztian eguiten guenduen eus-
keraz.

Urte asko dira ni chikia izanik
Ameriketara otorri nintzana, biotze-
ko miñagaz nire erria ichita; eta
orregaitik ezta errez nik esatea no-
ren erruz dan Markiñan euskerea
galduten; baiña neure erria maite do-
dalako eta gure abenda edo errazia
eta gure euskera zoragarria, emen
esan bear dot nik uste dodana.

Batetik errialdeko jentearen al-
pertasuna euren gauzak gordeteko,
eta bestetik, euren erechian, orderea
obeagoa dalako, eta erdaldunak eu-
rak baño aurrerago dabiltzala ta ja-
kitunagoak dirala. (Burutasun gaiz-
tua eta charra, euskelerri guztia gal-
dudabena! Gure baserritarrai ta uri-
tarrai au buruan sartu deutenak,
Jaungoikoai emon biarko deutsoz
kontu itzalak!)

Baziran Markiña-aldean lenago eta
orain bere izango dira onetariko
guizonak. Erri aren buru eguiten da-
beenak, guichitatz eidakuee euske-
rea, eta jakintsuagoak direala ustea-
gaitik erderaz eguiten dabe, euren
izketa alde batera ichita.

Guizon orreri ezin joan guñalkioz
onetariko gauzakaz, bada *politica*
madarikatuan sarturik dagoz guz-
tiak, eta ez tira besterik Bilbo-aldeko
edo Madrill aldeko ugazaben morroi-
ak baño. Origaitik nire erritar guz-
tiai dei eguiten deuteset, euskaldun
zintzoak izan daitezcan, *politica*-kon-
tuak alde batera eguin eta bai asto-
en esamesak. Olan eguiten badabe
Jaungoikoak lagunduko deutse eta

itzulitara eguiten badabe izelan el-
duko dira Beraren aurrera? Eta guei-
ago esango neuke gure ekanduak
Markiña-aldean galdu dituezanen ga-
nean, baiña obe da ni gueiago ez
barrurago sartzea.

Badago norbait nik baño gueiago
dakiana; baiña kaltearen bildur izan-
go da, ta bearbada zoriharra aurki-
tu daike orretan asiko balitz (1).

Emengo euskaldunak eguin guen-
duen jai eder bat Iraillaren 8-an.
Españiatarrak arrendetu guindue-
zan, euren egun orretan eguiten da-
been jaira *Covadonga*-ko garaitsaren
izenean, eta an izan zirean euskaldun-
ak gueure tanbolin-chistuagaz au-
rresku ederrak eguitera. Guichi gara
erri onetan euskaldunak, baiña ondo
ta erime jolastu guñean.

Dierrri onetako Buruzaguiak, Don
Porfirio Diaz-ek, esan eban euskal-
dunen dantzak ikusteko gogoia euka-
la, eta bere aurrean Echebarriak eta
Zalakain-ek auresku-atseskua eguin
eben, eta D. Porfirio zoriandotu zi-
tuen, eta arriturik gueratu zan anchi-
ñako dantza orrek bear dabeen biss-
kortasunagaz, eta kateko mutill-nes-
ka guztiai *champagne* ederra edaten
emon eutseen.

Baziran jai orretan lau mutill sendo
ta gazteak *foral*-en soñekoa jantzita,
eta D. Porfirio bere *policia*-ri aguin-
du eutsan alde eguiteko, bada naikoa
eukala lau euskaldun arekaz; eta lau
mutillen laguntasunaz ibilli zan bate-
tik bestera jaia eguin zan toki zabal
aretan, nun egozan iruroguei milla
inguru arima. Urte ebanean andik
D. Porfirio esker andiak emon eutsa
zan gure lau erriarrai.

Urrengo batean astia dodanean,
beste gauza batzuk esango deusudaz
eta opa izanik Markiñan irakurle
asko, agundu eguiogu gura dozuna
zure erriarrai.

PRAISKO SANTURUN.

Bermeotik

Artezkari jauna; aspaldion arrain-
zale guizajoak eztira joan kalara,
batean jaiak direalako, bestean aize
char edo ekach bildurra daukeela-
ko, eta emen ibiltzen dira euren ontzi
edo chalupa trebejuak zuzendu edo
ondo ipinten batzuk, eta besteak bi-
deak batean nun eguna igaro ezta-
kieela; orregaitik eztago Bermeen ez
lebatzik ez besigurik, baiña ori gora
bera gure Jaungoikoak dakian le-
gueuz eurak daukeen bear-izan aun-
dia, eta aín urrin joaten ibilli barik,
lengo astean emon deutsez ondasun
guztiz ugariak *baide* edo sardinea-
gaz, eta aín asko ekarri eben eze,
egon direan *fábrica* eta arrain gor-
deleku guztiak bete dira eta askenez
arroia erreal bi eta iruan inork artu
nai ezta egonda, eta erriandirean nes-
ka chiki ta andra zar guztiak bere
dagoz arrain ori bear danleguez gar-
bitu eta zuzenduten, pozez beterik
zerbait irabasteko.

Izan da emen emakumea, arroia
erreal bian emen erosi, joan Bilbora
eta amabia edo dozenia errealean
saldu eta diru ederragaz echea eto-
rri dana.

Eguia da Bermeoko arraintzale
gueienak zintzo eta biarguiak direa-
la, baiña izango balira emengo an-
dren zozpalekoak, deritzat elitzakela
izango gose ez erosta asko baste-
rretan.

Arana jaunak presondeguitik urten
dabelako izan da emen poztasun guz-
tiz aundi bat, batez bere arraintza-
leen artean, eta euren artean entzuna
da bertso au:

(1) Gogorocho dagoala esan leike Prisko bere erriaga-
nako, baiña euki bei gogozan diran guztian erakusten
dabela bere erriaren mailasun bizi bizi bat, eta biotza-
ren erdi erdiko damun Markiñak orantzun ezlauteaiko
Euskalerriaren daukan onakazari.
Seme zintzoa leguez, nai leuke Markiñak eguita
eguiten daben baño gueiago.

Sabino Arana, izan bazina
erdalerriko semia,
lelengotatik eguingo zendu
zeuk gura dozun guztia
zarealako euskaldun zintzo
Bizkaian maite maitia,
orissegaitik aurkitu iatzu
presondeguian otia. (1).

Aspaldion mututu dira *Tertaduna*
eta *Komentu*, eta uste neban *Euskal-
zale* batek zuzenduko zituala eskuti-
tzen batzuk, baiña ikusten dot arin
gogaitu direala, eta *Biarguin* bat be-
re deritzotia albetan (agonian) dagoa-
la zergaitik lantzean zizpuru bat baño
ezta eguiten eta agur urrengo arte.
KULIEN

Zemendiaren 10.^a

Guernikatik

Artezkari Jauna: Atzana emoteko,
gaur bere naparrerri edo zakuteari
eraguin bear deutzat. Gaur ori baz-
tertu eta amaitutako aleguina badabi-
lle uri onetan. Guztiz azko eztitu dira
eta eguin eztirenak euren buruari
ezarri bearko deutze errua napa-
rreia artzen baditu, ze agundu-
koak eguin dabe aleguina eztitu dai-
tezan guztiak.

Emen lez naparrerria zartzeko
arrizkuan dagoz alberriak batez be-
re Ajanguiz eta Porue, emetik urren
dagozelako.

Ganera aitatu diran errietatik egu-
noro datoza ona ortuaria edo bara-
tzakoa zaltzen eta emengo bape di-
renen lesibak bere eurretan eguiten
dira.

Uri onetan lez orretan errietan
bere artun bear leukez neurriak,
beztela bat bera jausten bada gach
orregaz ipini bearko ditue jagolak,
zeintzuk ezitiran egongo aloguer ona
emon ezik, alan bere edonok ezta
gurako eguin zereguin ori.

Esan danetik beste barik edonok
atera leike oba dala eta merkeagoa
ezti apur bat ekarri eta erri bat ez-
titutea.

¿Zegaitik ez etedabe eguiten base-
rrietan? ¿Naparreriaz jauzten bada
inor ez ete dabe eukiko zereguinik?
¿Emengo agiindukoak eguin dabena
ezin eguin ete lekie?

Gorantziak eta agur.

Zemendiaren 10.

Zarauztik

Nere jaun eta laguna; Atseguin
aundi batez beterik jartzen diot es-
kutitz au, zergatik IBAIZABAL-en 45.^a
gueian irakurtzen dedanez gure Eus-
kalerri maitean asi da gogoz irakur-
tzen euskarazko albistari chikia;
egui da berri aundirik eztubela ema-
ten, baiña ori ezta beraren gain da-
goana. Nik ikusten det erderazko al-
bistariak egunero datoztela, guezur
edo egui, errietatik bialtzen dizkaten
albistez beteak, eta astean bein IBAI-
ZABAL-i zerehobait bialtzeko gez alde-
degu lagunik?

Lengo egun batean arkitu naiz
emengo damacho batzuekin eta esan
didate:—adiskidea, zu beti ari zera
neskachak gora eta neskachak bera,
guk bakarrik erderaz izzeguingo ba-
guendu bezela; eztezu jartzen nola
abadeak edo apaizak beren izketa da-
na edo gueiena erderaz eguiten du-
ten; zoriek ez aldira Euskalerriko se-
meak?

Nekea sartzen zait, baiña egui
bear det esan, arrazoi daukate gazte
oriek. Egun guchi dala esaten zidan
auzo-erriko apaiz jaun batek aín ze-
goala arreata chikia beren artean eus-
karaz itzeguitoko, zeinen irudian
apaiz jaun danok piper-erritik eto-
rriak edo belarrimotzak zirala; nik
ere ori bera bear det esan, nere lagun
maite apaizak dion bezela. Nik gora-
tzen ditut jaun oek eta prest nago
beti beren esanera, baiña nere adi-
mentu argalean esaten det orriaren

(1) Egotea esan gura dau Egotea, Eotia, Otia.

aurrean eztagoala ondo erdaraz mintzatzea; ondo dakite Euskalerrian, danok ezpada ere, gueienok berari nai diegula jarraitu, eta nola kalean eta landetan erdaraz dijoatzen itzeguiten, ezta mirari gainerakoak ala mintzatzea, eta gure ama euskara askoren ustez albetan egotea.

Barkatu bear didate apaiz jaunak zerbaicho gogor mintzatu banaiz, baiña ondo dakite orien gain dagoala, oso ezpada ere, gure izkuntza garbi doatsu paregabearen bizia. Itzeguin zagun bai euskaraz, apaizak aberatsak eta beartsuak, eta orrela emango ditu asko alort edo frutu gure euskarak.

Agur, urrengo aste arte.

J. E.

Azaroaren 11.^a

KUKUA TA CHINDORRA

(IPUÑA)

Kukua baten esturik egoan, larri ta larri, larririk osoan, umeak ikusirik gosez ill aihik, kukuak bularrik ezebalako aldean. Egonik alan, eguneha batean ikusi eban chindorra, mezede eguiten choricho bizkorra. Diñotso oneri kukuak: «Maitea, eguingok ondo mezede eguitea ezingo dabenari bularrik emon beran umeari.» «Bai, bai—dirautso chindor polit onak, mezede-eguitez argalik dagonak—Neure bular chikia umecho orrentzat eguingot iakia»

Umeak azi ziran ehindor-bularran ezneaz lurbiran. Andik lastercho gaisorik lotu zan chindorra bein ta beretzat an etzan lagunik inguruan. Uste miñgotzak eukazan buruan... Bakarrik kuku bularrik bakoa

ikusten eban. ¿Ta ori zelakoa? Chindor polit onari, gaisoz etenda makal dagonari errukirik eztautso; ¡kuku! ta ¡kuku! barrez eiten dautso. Chindorrek ikusirik ori, dirautso: «Kukua, ¿lotzarik badok aldean, barreka ekiteko niri, ta niri miña gueituteko?... Eguikera ori dok guztiz ezaiña. Ta ¿ori dok nire mezedan ordaiña? Zeinbat KUKU lurbiran EUSKARIA-nizat betiro egon diran!...

PAULO ZAMARRIPA TA URAGA

ASTEKO BARRIAK

Guei onen beste leku baten esaten dogu zein ederto erantzun eutsan emengo Auziteguiko Salatsariari gure adiskide Daniel Irujo-k, Sabino Aranaren auzia ikusi zanean. Bere lan ederra duarik eguin dau, eta orrehagaitik obari edo emoi bat eguin bear jakola asmatu dabe, Bilbon Aranauk daukazan adiskide ugariak.

Bermio-ko Batzarrek edo Aintamentuak erabagui dau lagundutea Karmelita mojai, onek ikasteche bat sortu daien bertan, beartsuen 200 neskatori irakatsi daioen eskolia, eta josten, planchatzen, soñekoak taituten, eta ebar.

Erabagui ederra da ori.

Bitorian baitu edo atrapa dabe mutill bat, Banco-ko billete edo dirupaper izunak (faltsak) zabaltzen.

Diru paper onek 50 pesetakoak eidera, eta aih ondo eguiñak eze, gach eida ezagututen.

Dira 1899ª urtekoak, Quvedo-ren irudiaz; arien ganean daukeezan P. izkirea ta 50 numeroa, eguiatzkoenak baino askozak chikioak eidera. Goialdean eta azpialdean dirupaperak doroazan numeroak ezeidagoz eguiatzkoetan baizen garbi eguiñak.

Onen onena, eguiatzko bategaz aldeztu ta ikustea.

Madrillan egunokaz nastean ibilli dira ministro ta diputau ta barritu guztiak. Sagasta joan jakon Erregueri esatera, gogartu eiala nor gobiernu izango zan, bera edo besten bat; Erreguek erantzun deutso, jarraitu

daiala berak, ministerio barri bat eguinda. Bereak ikusiko ditu Sagastak ministroak billatzeko; aguinu dau orain urte guichi eguiñiko legue bat kenduko dabola, ta ez bildur izateko.

¿Zein legue da ori? esango dabe irakurlak, Bada; legue orrek diño, eguin zan urtetik aurrera ministro izaten zireanak bein ministerio-tik urten ezker ezebel ezerartuko; ordura artean izan zireanak, aurrerantzean be ordura arte leguez, 7.500 peseta urtean artuko ebezel.

Politiko nausien artean asko dagoz ministro izanikoak legue orren aurretik, eta beraz urtean 7.500 peseta artzen dituezanak; orain ministro eguiten badituez, aurrerantzako galdu dabe eskubide edo derecho ori, eta orregaitik dira batzuk ministro barriro izan gura eztabeena.

Sagastak kenduko eidan legue ori, zeinhez aurrerantzen eidera urtean 400.000 peseta.

Eurentzako tontoak eztira arek.

Zarauztik eldu jakuz urrengo bertsoak, ango gure aurkeztariak norbaitzuk euki daben zer-esanaren gainean:

Lengo asteko IBAIZABAL;
Parrez guera egon beguira,
Bertsolaria eta Jenaro
Ederki konpondu dira;
Debekatua eztagoala
Joatea piper errira
Beren buruak jakintsu eguiten
Besteak tontak balira.
Arrazoi dute, ezta pekatu
Piper-errira joatea
¿Guk eguin degu izugarria
Erderaz itzeguitia!...
Ainbestekoa izan bear du
Guk eguin degun kaltia,
¿Atrabituko oteguerade
Aitortutera joatia? (I)

Lengo gazteak.

IGARKIZUNAK

I

Biribilla naiz
nola luzea
gogor gogorra
eze ezea,

(I) Neu abadea izan eta neugana bazentorke aitortutera, gaztechoa, erakusten dozun baino damu guelago ekarriko ezpazendu... ordaintzat botako neuskizu beti erderaz itzeguitia... abarrezka zagoz... Irudi jatzun baino aztunchoagor da ba. IBAIZABAL.

illerik gabe
zuloz bete
eta pasatzen
etzait aizea

Beti bizi naiz
ongui ase,
ala ezdakit
zer dan gosea,
aurrera ere
daukat ustea,
goserik gabe
igarotzea.

Lagunak ditut
zar da gaztea,
igueltzerua
nola sastrea,
guizon umilla,
mutill trastea,
jostallua ta
illun tristeia.

Badet nausia,
badet jabea,
ematen diot
naiko nekea
eta da bere
buru auste,
nere merio
aberastea

V. IRAOLA.

II

Elurra

A

Izotza

PEPE ARTOLA.

Lengo asteko enepaiak: lenengoa *Jesus-i Juanek batatua*; bigarrena, *Cherri guizena*. Lenengoaren epai bialdu dabe Beasain-go F. B.-k, Eskoriatza-ko Chanbolinek, Zarauzko Juana Perez-ek, Billariko Azarlovak eta biak igarri ditu L. Oya-k.

LA EDITORIAL VISCAYNA seriehon moldaguitzen
Gran Vía, 26 eta Ledesma, 15.

IBAIZABAL

BIZKAITARREZ ETA GUIPUZKOARREZ EGUIÑA

Euskalerrian 3 peseta urtean
Erdalerrian 6

Guei edo numero bakocha chakur chiki bat

Astean Asteangoa da, ta igandeetan edo domeketan urtetan dau

Suskriziño lekua: Bilbon, Dendari kalean (calle de la Tendería), 19

JAUN JOSÉ ASTUY-RENEAN

Redakziñoa: Bilbon, Tiboli, letra B, 2.º derecha

Iragarriak

1.º orrialdean peseta 1 lerroa
3.º 0,20
4.º 0,15

Beste klaseetako iragarriak itundu edo conbenidu bearrekoak izango dira

Aurretik pagau bear dira, bai suskriziñoak eta bai iragarriak